

23.3.2022

KUULUTUS

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) kuuluttaa kaivoslain (10.6.2011/621) perusteella 23.3.2022 kullanhuuhdontalupaa koskevan päätöksen.

Hakijat: Tapio Vaali, Jukka Mäkelä, Henriikki Kolu

Lupatunnus: HL2012:0072

Alueen sijainti: Inarin kunta, Selperinoja, 3,5 ha

Päätökseen saa kaivoslain (621/2011) 162 §:n nojalla hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Päätös katsotaan tulleen tiedoksi saaduksi seitsemän (7) päivän kuluessa päätöksen antopäivästä sitä määräaikaan lukematta. Valitus on tehtävä kirjallisesti 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valitusaika päättyy 29.4.2022.

Päätöksen liitteenä olevasta valitusosoituksesta ilmenee, miten muutosta haettaessa on meneteltävä. Kuulutus ja päätös ovat nähtävänä 23.3.2022 – 29.4.2022 Tukesin verkkosivuilla osoitteessa <https://tukes.fi/paatokset-ja-kuulutukset/kullanhuuhdontaluvat>

Lisätietoja

kaivosasiat@tukes.fi tai puh. 029 5052 000

Kuulutettu 23.3.2022

Pidetään nähtävänä 29.4.2022 asti

Tapio Vaali

PÄÄTÖS KULLANHUHDONTALUVAN JATKAMISESTA

Kullanhuuhdontalupahakemus

Hakijat: Tapio Vaali, Henriikki Kolu, Jukka Mäkelä
Vireilletulopvm: 11.1.2021
Etuoikeuspvm: 11.1.2021
Hakemuksen tarkoitus: Kullanhuuhdonta valtion omistamalla alueella.
Kaivoslain (621/2011) 22 §:n mukaan kullanhuuhdontaan valtion omistamalla alueella on oltava kaivosviranomaisen lupa.

PÄÄTÖS

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto myöntää kaivoslain (621/2011) nojalla kullanhuuhdontaluvan jatkamisen lupatunnuksella HL2012:0072 hakemuksen mukaisesti.
Perustelut: Hakija on osoittanut, että kaivoslaissa (621/2011) säädetyt edellytykset täyttyvät eikä kaivosviranomaisen selvityksen (liite 3) perusteella luvan jatkamiselle ole kaivoslaissa säädettyä estettä.
Kaivoslaki (621/2011) 45 §, 50 § ja 65 §.

Kullanhuuhdontaluvan haltijalla on tässä luvassa mainitulla kullanhuuhdonta-alueella yksinoikeus etsiä ja kartoittaa maaperässä esiintyvää kultaa, ottaa talteen ja hyödyntää maaperässä esiintyvää kultaa huuhtomalla sekä ottaa talteen ja hyödyntää huuhtonnan sivutuotteena irtomaasta löytyvät platinahiput sekä jalo- ja korukivet.

Kullanhuuhdonta-alueen tiedot

Pinta-ala: 3,5 ha
Alueen nimi: Pakanamaa
Sijainti: Inari, Selperinoja, Metsähallituksen hallinnoima valtionmaa, Hammastunturin erämaa-alue. Alueen sijainti ja rajat ilmenevät tämän päätöksen liitetystä kartasta (liite 2).

Päätöksen täytäntöönpano

Kullanhuuhdontalupaan perustuvat toimenpiteet saa aloittaa, kun siihen oikeuttava lupapäätös on lainvoimainen ja luvassa määrätty vakuus on asetettu. Jos kullanhuuhdontalupaan perustuvat toimenpiteet edellyttävät muualla lainsäädännössä vaadittua lupaa, saa toimenpiteen kuitenkin aloittaa vasta, kun asianomainen lupapäätös on lainvoimainen tai toiminnan aloittamiseen on saatu oikeus asiassa toimivaltaiselta viranomaiselta.

Lupamääräykset

Päätöksen voimassaolo:

Kullanhuuhdonta-lupa on voimassa kymmenen (10) vuotta päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Perustelut: Hakemuksen mukaisesti. Kullanhuuhdonnan ei katsota aiheuttavan yleiselle tai yksityiselle edulle sellaista vahinkoja tai haittaa, että luvan voimassaoloaikaa olisi lyhennettävä.

Menetelmät:

Tämä lupa oikeuttaa lapiokaivun suorittamiseen lupa-alueella. Vuotuinen kaivumäärä on enintään 40 m³ ja toiminta tulee rajoittaa vuosittain 15.5.–30.9. väliselle ajalle.

Perustelut: Lupahakemuksen mukaisesti. Toiminnan rajoittamisella vähennetään vaikutuksia lupa-alueeseen, sen ympäristöön ja mahdolliseen muuhun toimintaan.

Kullanhuuhdonta-alueen kunnossapito

Kullanhuuhdonta on rajoitettava välttämättömiin toimenpiteisiin. Kullanhuuhdonta-luvan nojalla tapahtuvasta toiminnasta ja muusta kullanhuuhdonta-alueen käytöstä ei saa aiheutua haittaa ihmisten terveydelle tai vaaraa yleiselle turvallisuudelle, olennaista haittaa muulle elinkeinotoiminnalle, merkittäviä muutoksia luonnonolosuhteissa, harvinaisten tai arvokkaiden luontoesiintymien olennaista vahingoittumista, merkittävää maisemallista haittaa tai muille lähistöllä olevien alueiden käyttötärpeille haittaa tai vahinkoa eikä vahinkoa alueella sijaitseville kulttuurihistoriallisesti arvokkaille rakennuksille ja niiden pihapiirille. Kullanhuuhdonta-luvan haltijan on pidettävä kullanhuuhdonta-alue sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää turvallisuuden vaatimukset eikä haitallisia ympäristövaikutuksia aiheudu.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 24 §.

Poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentäminen

Kullanhuuhdonta-luvan haltijan on estettävä porojen joutuminen jyrkkäreunaisiin kaivukuoppiin ja merkittävä tai luiskattava kaivannot siten, ettei niistä aiheudu vaaraa alueella liikkuville. Lupa-alueelle ei saa virittää puiden väliin naruja tai muuta vastaavaa, joka voi aiheuttaa vaaratilanteita alueella mahdollisesti liikkuville. Toiminnassa on huomioitava alueella sijaitseva porojen kuljetusreitti. Toiminta lupa-alueella on tarvittaessa keskeytettävä kuljetusreitin käytön ajaksi ja vuosittainen ajankohta tulee selvittää yhdessä paikallisen paliskunnan kanssa. Kullanhuuhdonnan tarvikkeet on varastoitava alueelle siten, että niistä ei aiheudu haittaa poronhoidolle. Alueen maastotöistä tulee ilmoittaa paikalliselle paliskunnalle.

Perustelut: Alue kuuluu Ivalon paliskunnan alueeseen. Lupamääräyksessä mainituilla toimenpiteillä vähennetään kullanhuuhdonnasta poronhoidolle aiheutuvia haittoja erityisellä poronhoitoalueella. Myös tämän luvan muissa lupamääräyksissä kielletään olennaisen haitan aiheuttaminen muille

elinkeinoille sekä määrätään aiheutuneiden vahinkojen ja haittojen korvaamisesta.

Saamelais- ja koltta-asioihin liittyvät määräykset

Kullanhuudontaluvan haltijan on huolehdittava, ettei toiminnasta yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa aiheudu sellaista haittaa, joka olennaisesti heikentäisi edellytyksiä harjoittaa saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria. Mikäli olennaista haittaa aiheutuu, toiminta on keskeytettävä ja aiheutunut haitta korjattava välittömästi.

Perustelut: Alue sijaitsee saamelaisten kotiseutualueella. Annetuissa lausunnoissa esiin tulleet saamelaiselinkeinojen harjoittamiseen ja saamelaiskulttuurin ylläpitämiseen liittyvät yksilöidyt asiat on otettu huomioon tämän luvan lupamääräyksissä, erityisesti saamelaiskulttuurin kannalta tärkeänä pidettävään poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset on huomioitu lupamääräyksessä poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentämiseksi.

Kullanhuudontaa koskeva selvitysvastuu

Kullanhuudontaluvan haltijan tulee vuosittain toimittaa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle selvitys talteen otetun kullan ja käsitellyn irtomaan määrästä sekä rakentamisesta kultanhuudonta-alueella ja muusta alueen käytöstä.

Selvityksen tulee sisältää:

- 1) talteen otetun kullan määrä grammoina
- 2) käsitellyn irtomaan määrä irtokuutiometreinä
- 3) käytetyt tutkimus- ja työmenetelmät
- 4) kultanhuudonta-alueella työskentelevien henkilöiden määrä henkilötyöpäivinä
- 5) työskentelyaika kultanhuudonta-alueella
- 6) tehdyt maisemointi- ja jätehuoltotoimenpiteet

Selvitys on jätettävä kaivukautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 28 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 9 §.

Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma ja sen noudattaminen

Kullanhuudontaluvan haltijan on noudatettava viranomaiselle toimittamaansa kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmaa.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 25 §. Kullanhuuhtoja on velvollinen huolehtimaan maa- ja kivennäisjätteen synnyn ehkäisemisestä, sen haitallisuuden vähentämisestä sekä jätteen hyödyntämisestä tai käsittelemisestä.

Vakuus

Kullanhuuhdontaluvan haltija on asettanut 1200 euron suuruisen pankkitalletusvakuuden Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kaivoslakiin perustuvasta toiminnasta aiheutuneen vahingon ja haitan korvaamista sekä kaivoslain mukaisten jälkitoimenpiteiden suorittamista varten. Vakuutta voidaan pitää edelleen riittävänä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 107 § ja 110 §

Vakuus määräytyy kaivumenetelmän, määrän ja alueen ominaisuuksien perusteella. Alueella harjoitetaan lapiokaivua vuosittaisen käsiteltävän maamäärän ollessa enintään 40 m³. Alue on kohtalaisen helposti saavutettavissa.

Ilmoitus kullanhuuhdonta-alueen maastotöistä

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on ilmoitettava etukäteen kirjallisesti alueen hallinnasta vastaavalle Metsähallitukselle sekä alueen palikunnalle ja saamelaiskäräjille kaikista maastotöistä, jotka voivat aiheuttaa vahinkoa tai haittaa. Maastotöitä koskevassa ilmoituksesta on käytävä ilmi:

- 1) töistä vastaavan henkilön nimi sekä yhteystiedot;
- 2) arvioitu maastotöiden aloitusajankohta ja kesto;
- 3) tarkempi selvitys, mitä maastotöitä tehdään sekä mitä työmenetelmiä ja koneita käytetään;
- 4) arvio toimenpiteiden määrästä;
- 5) alueella työskentelevien henkilöiden lukumäärä;
- 6) arvio maastotöiden vaikutuksista ympäristöön;
- 7) tarvittaessa selvitys muista seikoista, joilla voi olla merkitystä.

Maastotöitä koskevaan ilmoitukseen on liitettävä kartta, johon on merkitty alue, jolla maastotöitä tullaan tekemään. Ilmoitus on tehtävä viimeistään kuukautta ennen maastotöihin ryhtymistä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 27 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 7 §.

Jälkitoimenpiteet

Kun kullanhuuhdontalupa on rauennut tai peruutettu, on kullanhuuhdontaluvan haltijan saatettava kullanhuuhdonta-alue välittömästi yleisen turvallisuuden vaatimaan kuntoon, poistettava rakennukset ja rakennelmat sekä laitteet, huolehdittava alueen kunnostamisesta ja siistimisestä sekä saatettava alue mahdollisimman luonnonmukaiseen ja maisemallisesti tyydyttävään tilaan. Kullanhuuhdontaluvan haltijan on tehtävä viipymättä kirjallinen ilmoitus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ja Metsähallitukselle, kun edellä mainitut toimenpiteet on saatettu loppuun. Ilmoitus on kuitenkin tehtävä viimeistään vuoden kuluttua luvan raukeamisesta tai peruuttamisesta. Ilmoituksen tulee sisältää tieto jälkitoimenpiteiden päättymispäivästä sekä kuvaus toteutetuista jälkitoimenpiteistä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 29 §.

Korvaus alueen hallinnasta vastaavalle viranomaiselle

Kullanhuudontaluvan haltijan on suoritettava Metsähallitukselle vuotuista korvausta 50 euroa hehtaarilta. Kullanhuudontakorvaus on ensimmäiseltä vuodelta maksettava viimeistään 30 päivänä siitä, kun kullanhuudontalupa on tullut lainvoimaiseksi tai kaivosviranomaisen on antanut määräyksen päätöksen täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta. Seuraavina vuosina korvaus on maksettava viimeistään 15 päivänä maaliskuuta.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 102 §.

Vahinkojen ja haittojen korvaaminen kullanhuudonta-alueella

Kullanhuudontaluvan haltijan on korvattava kullanhuudonta-alueella tapahtuvasta kaivoslakiin perustuvasta toiminnasta aiheutuneet vahingot ja haitat, jollei jonkin toimenpiteen osalta korvauksesta toisin säädetä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 103 §.

Luvan muuttaminen

Mikäli kullanhuudontaa koskevien toimenpiteiden määrässä, laadussa tai aikataulussa tapahtuu sellainen muutos, että lupamääräyksiä on tarpeen tarkistaa, on luvanhaltijan haettava kullanhuudontaluvan muuttamista kaivosviranomaiselta.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 69 §.

Luvan jatkaminen

Mikäli luvan voimassaoloa halutaan jatkaa, tulee hakemus luvan voimassaolon jatkamiseksi toimittaa kaivosviranomaiselle viimeistään kaksi kuukautta ennen luvan voimassaolon päättymistä. Hakemukseen tulee liittää lupaharkinnan kannalta tarpeelliset ja luotettavat selvitykset alueella harjoitetun toiminnasta ja siitä, että alueella on edelleen edellytyksiä löytää kultaa.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 66 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 27 §.

Rakentaminen

Kullanhuudontalupa-alueelle ei saa sijoittaa rakennelmia.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 26 §

Hakemuksen mukaisesti. Hakemuksessa ei ole haettu lupaa rakennelmille.

Maastoliikenne

Kullanhuudonta-alueella ja sen ulkopuolella tapahtuva maastoliikenne edellyttää maastoliikennelain mukaisen luvan maanomistajalta.

Perustelut: Maastoliikennelaki (1710/1995) 2 luku 4§.

Lupahakemuksen käsittely

Lupahakemuksesta tiedottaminen

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on tiedottanut hakemuksesta kuuluttamalla sitä 26.10.2021-2.12.2021. Lausunnot ja mielipiteet on tullut toimittaa viimeistään 2.12.2021.

Lausuntopyyntö ja lausunnot hakemuksesta

Hakemuksesta on lähetetty lausuntopyyntö ja saatu lausunnot seuraavasti:

- 1) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Ivalon paliskunnalle 26.10.2021
Ivalon paliskunta ei ole antanut lausuntoaan hakemuksesta.
- 2) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Metsähallitukselle 26.10.2021
Metsähallituksen lausunto 29.11.2021

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on pyytänyt Metsähallitukselta lausuntoa koskien Tapio Vaalin ym:n kullanhuuhdentalupahakemusta HL2012:0072. Kyseessä on jatkolupa. Haettu alue sijaitsee Selperinojalla, Hammastunturin erämaa-alueella Inarin kunnassa. Lupa-alue sijoittuu Lapin Luontopalvelujen hallinnassa olevalle alueelle. Alue sijoittuu Natura-alueelle Hammastunturin erämaa (FI1300203). Lupa-alueen kokonaispinta-ala on 3,5 hehtaaria.

Haetulta alueelta ei tällä hetkellä tunneta uhanalaisten eläinlajien eikä uhanalaisten kasvilajien havaintoja Hertta, LajiGis tai laji.fi -tietokannoissa.

Alueelta ei tunneta muinaismuistolain (295/1963) suojaamia muinaisjäännöksiä, rakennusperintökohteita tai muita kulttuuriperintökohteita. Muinaismuistolain suojaamat kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Yli 100-vuotiaat rakennusten ja rakennelmien rauniot ja muut ihmistoiminnan jättämät jäännökset ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä. Jos maata kaivettaessa tai muuta työtä suoritettaessa tavataan mahdollinen muinaisjäännos, on työ muinaisjäännoksen kohdalta heti keskeytettävä ja ilmoitettava kohde Saamelaismuseumille, joka päättää jatkotoimenpiteistä. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa kiinteän muinaisjäännoksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen on kielletty. Myös muut alueella mahdollisesti olevat kulttuuriperintökohteet, kuten merkittävät nuoremmat kullankaivun historiaan liittyvät jäännökset, tulee ottaa huomioon maankäytössä niin, että niitä ei vahingoiteta.

Mikäli Tukes päätyy lupaharkinnassaan kullanhuuhdentaluvan myöntämiseen, tulee alla olevat Metsähallituksen esittämät seikat ottaa lupapäätöksessä huomioon.

Metsähallituksen kanssa on sovittava mm. seuraavista asioista:

- Pystypuiden kaataminen on kielletty. Mikäli kullanhuuhdonta-alueella on puustoa tutkimustyön esteenä, on puiden poistamisesta sovittava ennakkoon.

- Metsähallitus ei myy maapuuta polttopuuksi.
- Ajoneuvoilla liikkuminen metsäautoteiden ulkopuolella vaatii Metsähallituksen maastoliikenneluvan.

Metsähallitus pyytää Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa muistuttamaan kaivajaa seuraavista asioista mahdollisen kullanhuuhdontaluvan myöntämisen yhteydessä:

- Kaivutoiminta tulee tapahtua siten, että alapuoliseen vesistöön ei pääse liettymistä aiheuttavaa mineraalainesta eikä ravinteita. Maa-ainesten pääsy alapuoliseen vesistöön voidaan estää riittävällä veden kierrätyksellä ja saostusaltailla
- Kaivutyöhön liittyvä leirytyminen ja muu toiminta tulee tapahtua kullanhuuhdonta-alueen sisäpuolella
- Kaikille rakennelmille (mainittu myös lupahakemuksessa) on hankittava etukäteen kaikki tarvittavat luvat
- Kaivukauden päättyessä on jyrkät kaivantojen reunat luiskattava. Reunat on myös merkittävä maastoon riittävän näkyvästi. Näillä toimenpiteillä parannetaan maaston muiden käyttäjien turvallisuutta ja estetään vahinkoja

Metsähallitus katsoo, että kullanhuuhdontaluvan saaja on kaikilta osin vastuussa Metsähallitukselle ja/tai kolmannelle osapuolelle kaivutoiminnasta mahdollisesti aiheutuvista vahingoista.

Lausuntopyynnössään Tukes pyysi samalla kaivoslain 38 §:n nojalla myös Metsähallituksen perusteltua näkemystä alueen hallinnasta vastaavana viranomaisena hakemuksen mukaisen toiminnan vaikutuksesta saamelaisien oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan huomioiden alueen läheisyydessä olevat muut vastaavat luvat ja muut maankäyttömuodot. Hallituksen esityksessä kaivoslaista todetaan, että arvioinnissa olisi lähinnä tarpeen kiinnittää huomiota saamelaiskulttuurin kannalta tärkeänä pidettävään poronhoitoon kohdistuviin vaikutuksiin.

Metsähallitus toteaa, ettei sillä ole tarvittavaa tietoa ja osaamista saamelaiskulttuurille aiheutuvien vaikutusten arviointiin. Metsähallituksen näkemyksen mukaan Saamelaiskäräjät on oikea taho arvioimaan vaikutuksia saamelaiskulttuuriin.

3) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Inarin kunnalle 26.10.2021

Inarin kunnan lausunto 3.11.2021

Hakemuksen osalta ei voimassa olevien kunnallisten kaavojen kannalta ole huomautettavaa.

4) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 26.10.2021

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto 29.10.2021

Kullanhuuhdonta-alue sijaitsee Inarin kunnassa Hammastunturin erämaa-alueella Salperinojan latva-alueella.

Osa Hammastunturin erämaa-alueesta on erämaa-alueen rajauksesta poikkeavasti (pääosin suppeampana, joiltakin osin hieman laajempaan) liitetty Euroopan Unionin Natura2000 – suojelualueverkostoon.

Tässä huuhdonta-lupahakemuksessa oleva alue sijoittuu erämaa-alueelle, joka kuuluu Natura 2000-alueeseen Hammastunturin erämaa (FI 130 0203).

Erämaa-alueita on perustettu alueiden erämaaluonteen säilyttämiseksi, saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen turvaamiseksi sekä luonnon monipuolisen käytön ja sen edellytysten kehittämiseksi. Kaivoslain 3 §:n mukaan, lupa- tai muuta asiaa ratkaistaessa ja muutoin kaivoslain mukaan toimittaessa sovelletaan muun muassa luonnonsuojelulakia ja erämaalakia. Erämaa-alueella toimittaessa on otettava huomioon erämaalain säännökset ja tavoitteet, erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma ja Metsähallituksen alueelle mahdollisesti antamat käytännön ohjeet.

Kullanhuuhdonta-alue sijaitsee poronhoitolain (1990/848) tarkoittamalla erityisellä poronhoitoalueella Ivalon paliskunnassa. Alue on Saamelaiden kotiseutualuetta (laki saamelaiskäräjistä 1995/974 4§) ja se on Metsähallituksen hallinnassa olevaa valtion maata.

Luontoarvojen suojelu

Kullanhuuhdonta-alueella ei Hertta-rekisterin Eliöt-tietokannan mukaan (SYKE) ole luonnonsuojelulain 42 §:n nojalla koko maassa rauhoitettujen kasvilajien, 46 §:n uhanalaisten lajien tai 47 §:n erityisesti suojeltavien lajien esiintymiä ja eläinten havaintopaikkoja, eikä luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajien esiintymiä ja eläinten havaintopaikkoja.

Mikäli alueelta havaitaan edellä mainittuja lajeja, on huuhdonta-toiminta järjestettävä siten, että siitä ei aiheudu luonnonsuojelulaissa kiellettyä seurausta, kuten lajin heikentämistä tai häviämistä eikä lajin elinympäristön heikentämistä tai tuhoutumista.

Tarvittaessa edellä mainitut laji- ja luontotyyppiesiintymät, samoin kuin vesilain nojalla suojellut lähteet, on rajattava huuhdonta-alueen ulkopuolelle, ellei esiintymien säilymistä voida turvata muilla toimenpiteillä.

Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan kullanhuuhdonta-toiminta ei todennäköisesti heikennä Natura-alueen luonnonarvoja eikä luonnonsuojelulain 65 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua arviointi- ja lausuntomenettelyä siten tarvita, kuitenkin kaikessa Natura 2000 -alueilla harjoitettavassa toiminnassa on huolehdittava siitä, ettei toimenpiteillä merkittävästi heikennetä alueen valinnan perusteen olevia luontotyyppisiä tai lajien elinympäristöjä.

Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmat, vesiensuojelu

Yhteisvaikutusten kautta yksittäiselläkin paikalla on vaikutusta alapuoliseen vesistöön. Kun vesistöalueella voi olla kymmeniäkin huuhdontapaikkoja, on vaara, että toiminnasta aiheutuvalla yhteiskuormituksella on vesistön tilaa heikentävä vaikutus. Huuhdottavan aineksen käsittely tulee järjestää siten, että samentumista aiheuttava humuksen ja kiintoaineksen joutuminen alapuoliseen vesistöön estetään myös tulva-ajat huomioon ottaen.

Kalatalous

Huuhdontavesistöllä on tavallisesti, aivan vähäisiä latvapurojen yläosia lukuun ottamatta, kalataloudellista merkitystä sekä kalojen oleskelualueena että kulkureittinä ja myös kutu- ja poikastuotantoalueena. Tämä on huuhdontatoiminnassa otettava huomioon siten, että joen tai puron varsi pensaineen ja puustoineen säilytetään mahdollisimman suurelta osin luonnontilassa ja huolehditaan em. veden laatuun kohdistuvien heikentävien vaikutusten estämisestä.

Kulttuurihistoria ja rakentaminen

Kullanhuuhtontakulttuuriarvot on kaivutoiminnassa turvattava, mikäli sellaisia on haetulla huuhtonta-alueella.

Kullanhuuhtontalupahakemuksen yhteydessä alueelle ei haeta lupaa rakentaa rakennuksia tai rakennelmia.

Kulkeminen alueelle

Erämaa-alueille uusien teiden tai tieurien rakentaminen ei erämaalain mukaan ole sallittua (erämaalaki 5§).

Moottoriajoneuvon käyttö maastossa edellyttää maanomistajan luvan (maastoliikennelaki 4§)

5) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Saamelaiskäräjille 26.10.2021
Saamelaiskäräjien lausunto 11.3.2022

Lähtökohdat ja sääntely

Saamelaiskäräjien lakisääteisenä tehtävänä on hoitaa saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuria sekä saamelaisten asemaa alkuperäiskansana koskevat asiat (saamelaiskärjälaki 5 §).

Ennen asian ratkaisemista Tukes varaa Saamelaiskäräjille mahdollisuuden selvittää hakemuksen mukaisesta toiminnasta aiheutuvat vaikutukset saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan, harkita mahdollisten haittojen vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi tarvittavat toimenpiteet sekä ottaa kantaa saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:n säädettyjen neuvottelujen tarpeellisuuteen.

Saamelaisten kotiseutualueelle kohdistuvalle kullanhuuhdonnalle ei saa myöntää lupaa, jos luvan mukainen toiminta yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa olennaisesti heikentäisi edellytyksiä harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja taikka muu-toin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria (kaivoslaki 50 §). Jos on mahdollista poistaa lupaharkinnassa esille tullut luvan myöntämisen este lupamääräyksiin, voidaan lupa myöntää (kaivoslaki 50 §).

Kaivoslaki (38 §) edellyttää, että lupaharkinnan pohjaksi selvitetään yhteistyössä saamelaiskäräjien, alueen paliskuntien, alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen ja hakijan kanssa kullanhuuhdontaluvan mukaisesta toiminnasta saamelaiskulttuurin ylläpitämiseen kohdistuvat vaikutukset ja että haittojen vähentämiseksi ja estämiseksi harkitaan tarvittavat toimenpiteet. Asiaa selvitettäessä tulee ottaa huomioon: 1) hakemuksessa tarkoitetun alueen läheisyydessä voimassa olevat vastaavat luvat; 2) mitä saamelaisten oikeuden kannalta alkuperäiskansana tärkeitä alueita hakemus koskee; 3) muut saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana häiritsevät alueiden käyttömuodot hakemuksessa tarkoitetulla alueella ja sen läheisyydessä (kaivoslaki 38 §).

Kaivoslain 38 §:n mukainen yhteistyömenettely selvityksen laatimiseksi lupaharkinnan pohjaksi edellyttäisi laajempaa yhteistoimintaa kuin nykyinen kuulemismenettely ja siihen osallistuminen.¹ Ennen kuin tällainen laajempi menettely on luotu, Saamelaiskäräjät pyrkii huomioimaan resurssiensa rajoissa alkuperäiskansaoikeuden dosentti Heinämäen suosituksen esittää mahdollisimman yksityiskohtaisesti oma arvionsa suunnitellun toiminnan vaikutuksista saamelaiskulttuurille.²

Kuulemisen kohteena oleva toiminta

Kuuleminen koskee kullanhuuhdontaa lupa-alueella *Pakanamaa*, joka sijoittuu Palsinojaan laskevan Selperinojan latvalle. Lupa-alue on kooltaan 3,5 ha ja sillä on harjoitettu lapiokaivua pidemmän aikaa. Hakijalla on ollut toimintaa varten 9.6.2021 saakka voimassa kullanhuuhdontalupa ja nyt on vireillä tämän luvan jatkolupa. Kullanhuuhdontalupa sisältäyty lupamääräys poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentämiseksi. Lupamääräyksessä määrätään mm., että toiminnassa on huomioitava alueella sijaitseva porojen kuljetusreitti ja toiminta on tarvittaessa hetkellisesti keskeytettävä, mikäli toiminta estää tai häiritsee olennaisesti kuljetusreitien käyttöä. Haettu lupa-alue sijoittuu tarkemmin Selperinojan pääuoman ja latvan länsipuolisen sivupuron rinteeseen.

Luvanhakijan selvitys lupamääräyksen mukaisesta poronhoidon huomioimisesta päättyneellä lupakaudella olisi ollut tervetullut. Saamelaiskäräjät toivoo, että lupaviranomainen pyytää tältä osin täydennystä hakijalta.

Haettu lupa-alue sijoittuu Hammastunturin Natura 2000 -alueelle.

Saamelaiskulttuuriin kohdistuvien vaikutusten selvittäminen

Saamelaiskäräjät esittää seuraavassa huomioita kaivoslain 38 §:n mukaista selvitystä varten. Esitys ei ole kaikenkattava. Keskeisiä huomioita on esitetty aiemmissa lausunnoissa: Saamelaiskäräjät viittaa tässä lausuntoonsa 9.5.2017 ja Ivalon paliskunnan lausuntoon 15.3.2017, jotka sisältyvät kuulemisaineistoon.

Hakemuksessa tarkoitettun alueen läheisyydessä voimassa olevat vastaavat luvat
Selperinojan latvalla sijaitsevat lupa-alueet *Taivasten valtakunta* (lupatunnus HL2012:0080) ja *Zelbergin seniori 2* (lupatunnus HL2020:0035). Lupa-alueelle *Taivasten valtakunta* on voimassa lapiokaivuun oikeuttava kullanhuhdantaluvan jatkolupa 25.4.2027 saakka. Lupa-alueella *Zelbergin seniori 2* ja sitä edeltäneellä valtauksella (KaivNro 9054/1) on harjoitettu kullanhuhdonta v. 2006, mutta ei yhtäjaksoisesti, eikä Saamelaiskäräjien tiedossa ei ole milloin nykyinen koneellinen kullankaivu lupa-alueella on alkanut. Jatkolupa lupa-alueelle *Zelbergin seniori 2* on voimassa 29.6.2030 saakka (luvan mukainen kaivumäärä 3000 m³ kaivukaudessa).

Näiden lupa-alueiden ympärille on vireillä muita lupa-alueita, jotka ulottuvat sekä vaaran laen suuntaan että ojan latvojen äärille. Selperinojan latvalle sijoittuu kullanhuhdantalupa-alueiden ryhmittymä. Lisäksi Selperinojan ja Ristiinamoroston välisen vaaran ympärille muodostuu lupa-alueiden ketju, joka on pituudeltaan noin 6,5 km ja kulkee Selperinojalta vaaran rinteiden metsäalueen halki Palsinojaan virtaavaan ojaan ja takaisin Palsinojaan.

Kuulemisaineistossa toimitetun maankäyttöselvityksen mukaan haetun lupa-alueen läheisyyteen 2 km säteellä alueesta sijoittuu 8 lupa-aluetta (yht. n. 30 ha). Lupa-alueen läheisyydessä on lisäksi vireillä 10 lupa-aluetta (yht. n. 66 ha). Tämän perusteella alueen kuormitus siis selvästi kasvaisi edelleen.

Mitä saamelaisten oikeuden kannalta alkuperäiskansana tärkeitä alueita hakemus koskee
Selperinojan ja Ristiinamoroston välisellä vaaralla on tärkeä funktio porojen kauttakulkualueena sen lisäksi, että Palsinojan alue kokonaisuudessaan on Ivalon paliskunnan kesälaidunalueita. Palsinojan pohjois- ja länsipuolelta koottavan kesätokan kulkureitti, joka tulee paliskuntien välisen raja-aidan ja Palsinojan latvojen kulta-alueiden välisen väylän kautta, kulkee kohti Juurakkomaan erotusaitaa nyt käsillä olevan vaaran kautta seuraten Selperinojaa. Kuljettaminen vasanmerkitykseen tapahtuu satojen porojen tokassa ja vaatii hyvinkin leveän, turvallisen kuljetusalueen.³ Kullanhuhdonnan vaikutusalue on aiemmin kohdistunut lähinnä Selperinojan uomaan. Myös tätä on pidetty poronhoitoa häiritsevänä alueen poronhoidollisen merkityksen vuoksi kuten Ivalon paliskunnan em. lausunnosta ilmenee.

Selperinojan uoman latvalle sijoittuvat ja vaaraa kiertävät kullanhuhdonta-alueet sulkisivat toteutuessaan koko alueen pois poronhoidon käytöstä yksittäisiä poroyskilöitä lukuun ottamatta⁴, koska kuopat, padot ja altaat sekä tasoitetut, paljaat ja kiviset, kaivetut alueet

muodostavat esteen. Toteutuessaan haettu kullanhuuhdontatoiminta sulkisi poronhoidon käytöstä noin 7 km² suuruisen alueen, siirtäisi vastaavasti lisäpainetta kesäalueen muihin osiin ja heikentäisi kuljetusväylän käyttöedellytyksiä merkittävästi ja siirtäisi vastaavasti lisäpainetta kesäalueen muihin osiin.

Muut saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana häiritsevät alueiden käyttömuodot hakemuksessa tarkoitettulla alueella ja sen läheisyydessä

Maankäytön ja infrastruktuurin peitto- ja häiriöalueiden vuoksi poronhoidon tilanne on kuormittunut etenkin Hammastunturin ja nyt kyseessä olevassa Ivalon paliskunnassa. Ivalon paliskunnan alueelle sijoittuu paljon muuta häiritsevää maankäyttöä. Ivalon paliskunnan peittoalueen on arvioitu kattavan 1,3 % maa-alasta ja kesä- ja syysaikaisen häiriöalueen 20,7 % maa-alasta.⁵ Poronhoidon kannalta jäljellä olevat, rauhalliset yhtenäiset ja häiriövapaat laidunalueet ovat entistä tärkeämpiä, kun laidunalueet ovat vuosien saatossa pirstoutuneet voimakkaasti muun maankäytön myötä. Hammastunturin erämaa-alue ja Natura 2000 -alue voisivat tukea poronhoitoa suhteessa sen toiminta-alueen muihin osiin.

Saijetsin vuonna 2019 laatiman Kutturin tokkakunnan ja Ivalon paliskunnan kesälaitumen paikkatietoanalyysin perusteella voi silmämääräisesti arvioida poronhoitoon kohdistuvien kullanhuuhdonnan ja muun maankäytön aiheuttamien häiriöiden laajuutta paliskunnan nyt kyseessä olevalla kesälaidunalueella (liite 1). Arviossa on huomioitu kullanhuuhdonnan osalta sekä voimassa olleet luvat että haetut lupa-alueet. Karttatarkastelun perusteella on todettavissa, että Selperinojan latvalle sijoittuva kullanhuuhdontalupa-alueiden ryhmittymä ulottaa poronhoidon peitto- ja häiriöaluetta itä-kaakkoon häiriöttömälle alueelle. Paikkatietoanalyysin perusteella voi myös laajemmin arvioida poronhoitoon kohdistuvien kullanhuuhdonnan ja muun maankäytön aiheuttamien häiriöiden kattavuutta suhteessa paliskunnan kesälaidunalueeseen.

Johtopäätökset

Ristiinamoroston ja Selperinojan välinen alue on poronhoidollisesti häiriöherkkä alue. Tilanne Ivalon paliskunnan kesälaidunalueella on erittäin kuormittunut.

Saamelaiskäräjät toteaa, että on olennaista säilyttää tämä alue häiriöttömänä niin pitkälle kuin mahdollista. Saamelaiskäräjät näkee, että alueelle ei tule myöntää uusia lupia kullanhuuhdontaan eikä kullanhuuhdontalupien muutoksia.

Nyt haetulle lapiokaivun jatkolle tulee kullanhuuhdontaluvassa asettaa selkeät ja yksiselitteiset lupamääräykset. Saamelaiskäräjät esittää, että jatkolupa sisältäytyy jatkossakin voimassa olleeseen lupaan sisältyneet lupamääräykset poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentämiseksi ja että lupamääräystä täsmennetään esimerkiksi seuraavasti: Toiminnassa on huomioitava alueella sijaitseva porojen kuljetusreitti ja toiminta lupa-alueella on keskeytettävä kuljetusreitillä käytön ajaksi. Lupamääräykseen ei tule sisältyä tulkinvaraisuutta. Lisäksi on tärkeää, että lupamääräyksiin ohjataan sijoittamaan ja

varastoimaan kullanhuuhdonnan tarvikkeet ja rakennelmat kuten pressukatokset mahdollisimman maastoon sulautuvalla tavalla. Kullanhuuhdonta-alueen maastotöistä tehtävä ilmoitus on tärkeä ja etenkin yhteystietojen tulee olla ajantasaiset. Töiden keskeyttämisen vuosittainen ajankohta tulee selvittää yhdessä paikallisen paliskunnan kanssa.

¹ Heinämäki, L. 2021 Opas saamelaisia koskevien oikeusnormien tulkintaan ja soveltamiseen ympäristöön ja maankäyttöön liittyvissä kysymyksissä, luku 5.1. Saamelaiskulttuurin heikentämiskielto kaivoslaissa, s. 37–53. Saamelaiskäräjät. Ladattavissa osoitteessa: <https://www.samediggi.fi/toiminta/elinkeino-ja-oikeus/>, luettu 10.2.2022.

² edellä viitattu Heinämäki 2021, s. 52.

³ Saamelaiskäräjien valitus 3.7.2020 (Dnro: 59/D.a.9/2020) lupa-alueita Aurinko nousee, Puiden siimes ja Vihreät kunnat HL2019-0035-0037 koskevista Tukesin kullanhuuhdontalupapäätöksistä 12.6.2020.

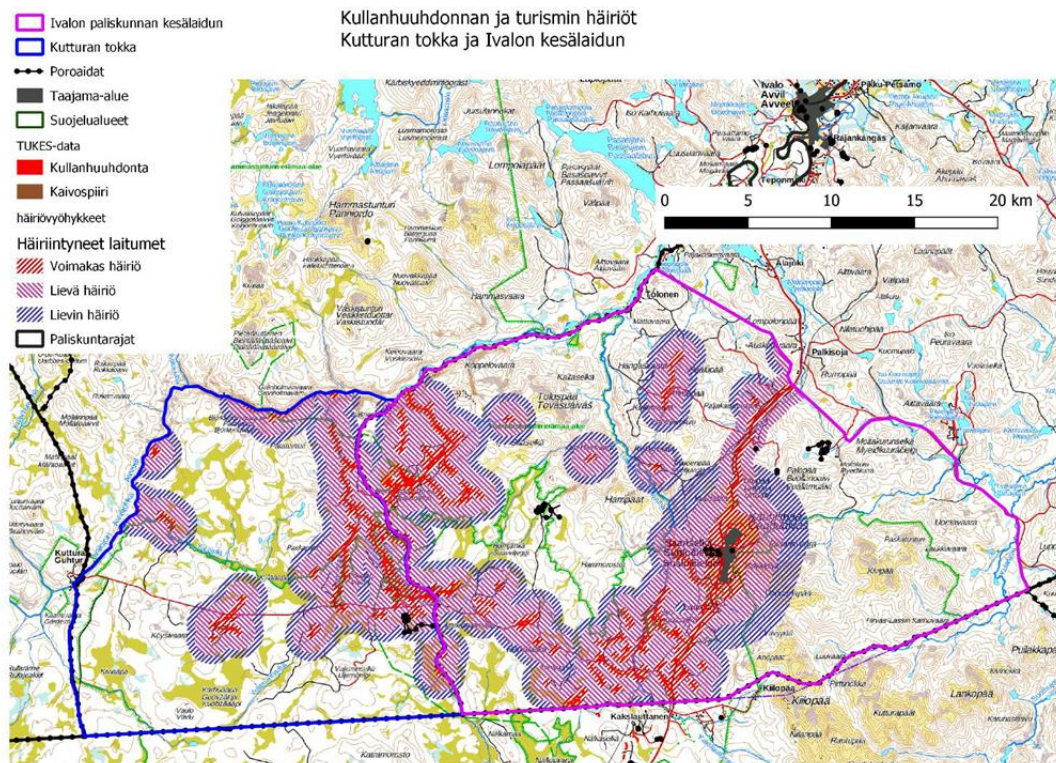
⁴ Saijets kirjoittaa 29.11.2019 päivätyssä vastineessaan Lapin kullankaivajain liiton toimeksiannosta laadittuun M. Niemisen 26.10.2018 päivätyä asiantuntijalausuntoon seuraavaa näkemykseen, että on nähty poroja oleskelemassa kulta-alueilla: ”Pohjana tälle ”olen nähnyt”-argumentaatiolle lienee mielikuva, joka syntyy siitä, että poroyksilöiden uskaliaisuudessa on eroja. Sen sijaan tokkaa ei häiriintyneelle alueelle saada. Herkimpää häiriöille ovat vaatimet, joilla on vasat, ja ne pysyttelevät kaukana kaikesta ihmistoiminnasta. Porotokasta vaatimet muodostavat yleensä suurimman osan (elosta noin 2/3 – 4/5 osaa on vaatimia, kun taas raavaita uroksia on noin 1/20). Kullanhuuhdonnan häiriövyöhyke, 1500 m, on porojen GPS-seurannalla määritetty eikä tarkoita täydellistä porojen tyhjiötä alueesta vaan aluetta, jonka käyttäminen poronhoidolle on hankalaa porojen välttellessä aluetta.” Vastine on toimitettu kaivosviranomaiselle 5.12.2019 ja liittyi lupa-aluetta Paavinpalikka (lupatunnus HL2019:0014) koskeneeseen kuulemiseen. Nieminen käsittelee kullanhuuhdonnan vaikutuksia poronhoitoon ja sen kannattavuuteen sekä porolaidunten kuntoa ja poronhoidon tilaa kullankaivupaliskunnissa.

5 Kumpula, Siitari, J., Siitari, S., Kurkilahti, Heikkinen & Oinonen, 2019. Poronhoitoalueen talvilaitumet vuosien 2016–2018 laiduninventoinnissa: Talvilaidunten tilan muutokset ja muutosten syyt. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 33/2019. s. 30.

Liite 1. Saijets, 2019. Kutturin tokkakunnan ja Ivalon paliskunnan kesälaitumen paikkatietoanalyysi. Kirjoittanut Jan Saijets 14.7.2019 (päivitetty 26.8.2019, 1.10.2019)

Tässä dokumentissa arvioidaan karkeasti kullanhuuhdonnan häiriövaikutus Ivalon paliskunnan kesälaitumen ja Kutturin tokkakunnan alueilla. Aikataulurajoitteista ja teknisistä ongelmista johtuen analyysissä on puutteita. Häiriövaikutus on analysoitu käyttäen kullanhuuhdonta-alueita, vireillä olevia hakemusalueita ja kaivospiirejä. Muunlaisia ei ole alueella. Suojelualueet on niputettu kaikki yhteen kartassa kuten kuvassa 1 näkyy.

Kuva 1. Kullanhuuhdonnan, valtatie ja turismin häiriövaikutus poronhoitoon Kutturan token ja Ivalon kesälaitumen alueella.

Häiriöalueiksi on valittu samat kuin Luke uusimmassa Laiduninventoinnissa ja tämän lisäksi Anttosen tutkimuksen 1,5 km häiriövaikutus kullanhuuhdonnalle kauimmaksi häiriöalueeksi ja Helteen 4 km:n arvio Saariselän vasonta-ajan häiriövaikutukseksi. Eli taulukon 1 mukaan häiriövaikutukset:

Häiriöetäisyydet	Voimakas häiriö	Lievä häiriö	Lievempi häiriö
Kullanhuuhdonta	200 m	1 000 m	1 500 m
Valtatie	300 m	1 000 m	1 000 m
Taajama	1 000 m	2 500 m	4 000 m

Taulukko 2. Kullanhuuhdonnan alueiden, hakemusalueiden, kaivospiirien, valtatie ja Saariselän taajaman aiheuttamat häiriöalat eri vyöhykkeineen Kutturan tokkakunnan alueella ja Ivalon paliskunnan kesälaitumella.

Pinta-ala/ha	Koko pinta-ala	Suojeltu ala	Voimakas häiriö	Lievä häiriö 1	Lievä häiriö 2	Häiriöala yhteensä
Ivalon kesälaidun	68 189	27 486	6 256 ha/ 9 %	15 349 ha/ 23 %	8 620 ha/ 13 %	30 255 ha/ 44 %
Kutturan tokkakunta	35 566	15 397	2 348 ha/ 7 %	7 033 ha/ 20 %	3 830 ha/ 11 %	13 211 ha/ 37 %

Taulukon 2 puute on se, että se sisältää myös hakemusalueet, vaikka ne ovat mahdollisia tulevia häiriöitä. Samoin häiriöiden erittely suojelualueiden mukaan on tekemättä. Tämän voi ajan kanssa korjata.

Taulukon 2 Suojeltu ala voidaan pilkkoa tarkemmin häiriintyneiden alueiden osalta (taulukot 3–5).

Taulukko 3. Taulukon 2 maankäyttöhäiriöiden tarkempi jaottelu kaikkien suojelualueiden osalta.

Pinta-ala/ha	Suojeltu ala yhteensä	Voimakas häiriö	Lievä häiriö 1	Lievä häiriö 2	Häiriöala yhteensä
Ivalon kesälaidun	27 486	2 618 ha	9 726 ha	3 634 ha	15 978 ha
Kutturan tokkakunta	15 397	1 257 ha	5 933 ha	1 977 ha	9 167 ha

Taulukko 4. Natura-alueiden maankäyttöhäiriöt aloineen.

Pinta-ala/ha	Natura ala yhteensä	Voimakas häiriö	Lievä häiriö 1	Lievä häiriö 2	Häiriöala yhteensä
Ivalon kesälaidun	21 762 ha	595 ha	2 868 ha	3 251 ha	6 714 ha
Kutturan tokkakunta	10 025 ha	216 ha	1 513 ha	1 409 ha	3 138 ha

Taulukko 5. Erämaa-alueiden maankäyttöhäiriöt aloineen.

Pinta-ala/ha	Erämaa-alue	Voimakas häiriö	Lievä häiriö 1	Lievä häiriö 2	Häiriöala yhteensä
Ivalon kesälaidun	17 489 ha	2 486 ha	9 141 ha	2 452 ha	14 080 ha
Kutturan tokkakunta	15 060 ha	1 232 ha	5 789 ha	1 887 ha	8 909 ha

Viitteet

Anttonen, Marja, Jouko Kumpula & Alfred Colpaert (2011). Range Selection by Semi-Domesticated Reindeer (*Rangifer tarandus tarandus*) in Relation to Infrastructure and Human Activity in the Boreal Forest Environment, Northern Finland. *ARCTIC* 64 (1), 1–14.
<https://doi.org/10.14430/arctic4075>.

Helle, Timo, Ville Hallikainen, Matti Särkelä, Marko Haapalehto, Aarno Niva & Jouni Puoskari (2012). Effects of a holiday resort on the distribution of semi-domesticated reindeer. *Annales Zoolog. Fennici* 49, 23-35.

6) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Saamelaismuseo Siidalle 26.10.2021
Saamelaismuseo Siidan lausunto 2.12.2021

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES) on pyytänyt Saamelaismuseo Siidalta lausuntoa Tapio Vaalin, Henrikki Kolun ja Jukka Mäkelän kullanhuuhtonnan jatkolupahakemuksesta HL2012:0072 Pakanamaa. Saamelaismuseo Siida on saamelaisalueella toimivaltainen viranomaisen arkeologisen kulttuuriperinnön sekä maiseman ja rakennusperinnön suojelun ja hoidon suhteen.

Kullanhuuhtonalupahakemusalue HL2012:0072 sijaitsee Inarin kunnassa, Palsinojaan ja sitä kautta Ivalojokeen laskevan Selperinojan (Zellberginoja) latva-alueella, Ristiinamoroston itäosassa. Kyseessä on kullanhuuhtonnan jatkolupa 10 vuodeksi lapiokaivuulle. Nykyinen lupa on päättynyt 9.6.2021. Alueen pinta-ala on 3,5 ha. Hakemuksessa on mukana kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma. Lupahakemusalueelle kuljetaan olemassa olevaa metsäautotietä pitkin.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa kullanhuuhtonalupahakemusalue HL2012:0072 on Hammastunturin erämaa-alueella Se 6515. Hammastunturin erämaa-alueen kehittämisperiaatteena on, että alueen erämaaluonne säilytetään, saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen tarpeet turvataan sekä kehitetään luonnon monipuolisen käytön edellytyksiä.

Lupahakemusalue kuuluu Natura-alueeseen (FI1300203), saamelaisten kotiseutualueeseen ja se on Ivalon paliskunnan poronhoitoalueella. Poronhoitolain 2.2 § mukaan se on erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettua aluetta, jolla maata ei saa käyttää niin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa porotaloudelle.

Kulttuuriympäristö

Lupahakemusalueella ei ole valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY 2009) eikä muinaismuistolaililla suojeltuja kiinteitä muinaisjäänöksiä. Alue on tarkastettu 19.9.2017.

Mikäli lupahakemusalueelta havaitaan merkkejä muinaisen ihmisen toiminnasta, kuten tulisijoja, kivirakennelmia tai pyyntikuoppia, työt on löytöpaikalla keskeytettävä ja löydöistä on ilmoitettava museoviranomaisille, tässä tapauksessa Saamelaismuseo Siidan arkeologille.

Saamelaismuseo Siida toteaa, että yksittäisenä jatkolupahakemusalueena HL2012:0072 ei tässä laajuudessa uhkaa alueen kulttuuriperintöarvoja. Palsinoja ja siihen laskevat ojat ja kurut muodostavat katkeamattoman voimassa olevien kullanhuuhtonalupa-alueiden ja lupahakemusalueiden ketjun.

Saamelaismuseo Siida toteaa, että kullanhuuhdontalupahakemusalueiden kokonaisvaltaiselle tarkastelulle ja niiden maisemaan ja ympäristöön kumuloituvien vaikutusten arvioinnille on tässä tapauksessa selkeä tarve: yksittäiset, pinta-alaltaan enintään 7 hehtaarin kokoiset lupahakemusalueet muodostavat suuren yhtenäisen alueen.

Näin ollen Saamelaismuseo Siida kehottaa TUKESia vastaavana lupa- ja valvontaviranomaisena käsittelemään kullanhuuhdontalupahakemuksia alueellisina kokonaisuuksina ja arvioimaan niiden yhteisvaikutuksia kyseisen alueen kulttuuriperintöön ja luonnonympäristöön ja erityisesti maisemaan.

Hakijan selitys

Hakijalta ei ole pyydetty selitystä.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kannanotto lausunnoissa ja muistutuksissa esitettyihin yksilöityihin vaatimuksiin.

Lausunnoissa esitetyt kaivosviranomaisen toimivaltaan kuuluvat seikat on otettu päätöksessä huomioon lupamääräyksillä.

Muistutukset ja mielipiteet

Muistutuksia ja mielipiteitä ei ole jätetty.

Päätösmaksu

Päätösmaksu 700 €. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus lähettää laskun hakijalle.

Perustelut: Asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (1391/2018)

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta kaivoslain (621/2011) 162 §:n nojalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelta valittamalla siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Päätöksestä perittävästä maksusta voidaan valittaa samassa järjestyksessä kuin pääasiasta.

Liitteenä olevasta valitusosoituksesta ilmenee, miten muutosta haettaessa on meneteltävä.

Päätöksestä tiedottaminen

Päätöksestä tiedotetaan kaivoslain (621/2011) 58 §:n mukaisesti. Lupapäätös liitteineen toimitetaan hakijalle. Päätös toimitetaan niille kunnille, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille ja muille tahoille, joille on asian käsittelyn aikana annettu tieto ja joilta on pyydetty lausunto. Jäljennös päätöksestä toimitetaan myös saamelaiskäräjille, jos se kohdistuu saamelaisten kotiseutualueelle tai se koskee kaivoslain 38 §:n 2 momentissa tarkoitettua hanketta, sekä paliskunnalle, mikäli se kohdistuu erityiselle poronhoitoalueelle.

Päätöksen antamisesta ilmoitetaan niille, jotka ovat tehneet muistutuksen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet, sekä niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee. Päätös annetaan tiedoksi julkisella kuulutuksella kaivosviranomaisen verkkosivuilla (www.tukes.fi). Tieto kuulutuksesta julkaistaan toiminnan vaikutusalueen kunnassa kuntalain 108 §:n mukaisesti.

Sovelletut säännökset

Kaivoslaki (621/2011)

Asetus kaivostoiminnasta (391/2012)

Asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (1391/2018)

Lisätietoja

Lisätietoja antaa Juho Kupila, puh. 029 5052 121, etunimi.sukunimi@tukes.fi

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Asian on esitellyt ylitarkastaja Juho Kupila ja ratkaissut ylitarkastaja Pasi Molkoselkä

LIITTEET

Liite 1. Valitusosoitus

Liite 2. Kartta alueesta (1:10 000)

Liite 3. Selvitys kullanhuuhtontaluvan myöntämisen esteistä

TIEDOKSI

Inarin kunta

Ivalon paliskunta

Lapin ELY-keskus

Metsähallitus

Saamelaiskäräjät

Saamelaismuseo Siida

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Päätökseen saa hakea muutosta valittamalla sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä pääosa tässä päätöksessä tarkoitettua aluetta sijaitsee. Toimivaltainen hallinto-oikeus on mainittu valitusosoituksen lopussa. Valituskirjelmä osoitetaan valitusviranomaiselle ja se on toimitettava valitusajassa hallinto-oikeuden kirjaamoon.

Valitusaika

Päätös katsotaan tulleen tiedoksi saaduksi seitsemän (7) päivän kuluessa päätöksen antopäivästä sitä määräaikaan lukematta. Valitus on tehtävä kirjallisesti 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valitusaika päättyy 29.4.2022.

Valitusoikeus

Päätöksestä voivat valittaa ne, joiden etua, oikeutta tai velvollisuutta asia saattaa koskea, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, asianomaiset kunnat, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset, saamelaiskäräjät sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan ja kolttien kyläkokous sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää koltta-alueella kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoja.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- 1) päätös, johon haetaan muutosta
- 2) miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- 3) perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- 4) valittajan nimi ja kotikunta
- 5) postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla).

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- 1) päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- 2) asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
- 3) asiamiehen valtakirja

Valituskirjelmän toimittaminen perille

Valituskirjelmän voi viedä valittaja itse tai hänen valtuuttamansa asiamies. Valituskirjelmä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Postiin valituskirjelmä on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen aukioloajan päättymistä. Hallinto-oikeudessa kirjaamon aukioloaika on klo 8.00–16.15. Sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa **oikeudenkäyntimaksu** 270 euroa. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä, jos hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi. Tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Toimivaltaisen hallinto-oikeuden yhteystiedot muutoksenhakua varten:

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus

Käyntiosoite: Isokatu 4, OULU

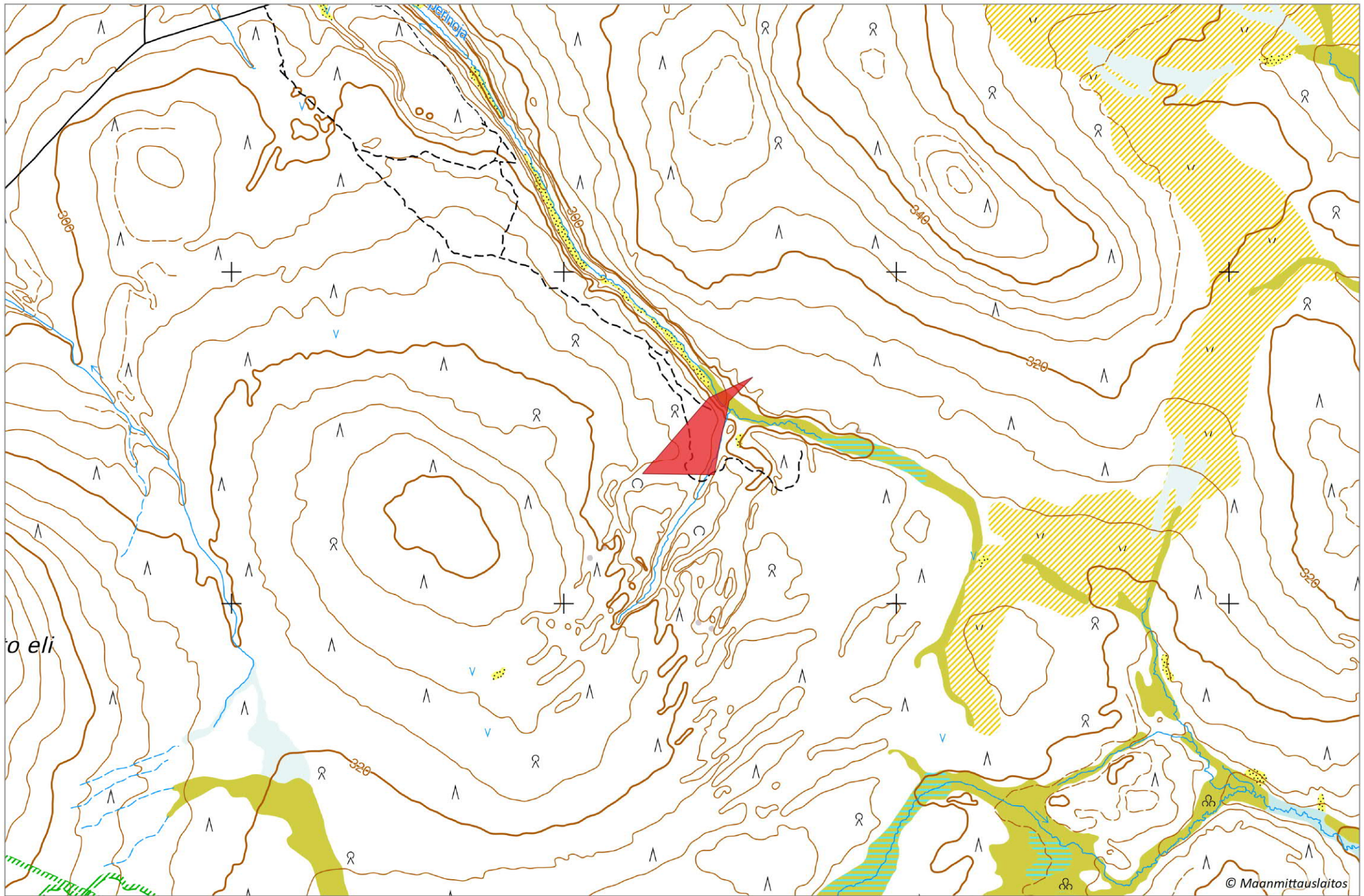
Postiosoite: PL 189, 90101 OULU

Faksi: 029 56 42841

Sähköposti: pohjois-suomi.hao@oikeus.fi

Puhelin: 029 56 42800 (vaihde)

o eli

Selvitys kullanhuudontaluvan HL2012:0072 mahdollisista myöntämisen esteistä

Yleistä kullanhuudonnasta

Kullanhuudonta on ollut pienenevä maankäyttömuoto koko 2000-luvun ajan. Vuonna 2000 kullanhuudontaan oikeuttavia lupia on ollut voimassa yli 400, 2010-luvun alkupuolella lupamäärä oli lähes puoliintunut noin 200–230 kpl välille. Viime vuosina lupamäärä on kuitenkin ollut nousussa, tällä hetkellä lupia on voimassa 332 kpl. Osa lupamäärän kasvusta selittyy kullanhuudontaan oikeuttaneiden kaivospiirien (28 kpl, 428 ha) lakkaamisella, niiden tilalle on haettu yhteensä 58 kpl (237 ha) kullanhuudontalupia.

Hakemuksia on vireillä 142. Hakemuksista 32 kpl on jatkohakemuksia hakemushetkellä voimassa olleille luvuille. (lähde: Kaivosrekisteri 21.3.2022).

Kullanhuudonnan mahdollinen vaikutus saamelaiskulttuuriin selvitetään paliskunnittain, koska poronhoito on tärkeä osa saamelaiskulttuuria ja se on alueiden käytön kannalta herkkä elinkeino. Koska paliskuntien alueet on selkeästi rajattu aidoilla, kaivoslain mukaisen kullanhuudonnan vaikutukset saamelaiskulttuurille rajoittuvat pääasiallisesti sen paliskunnan alueeseen, jolla kullanhuudontaa harjoitetaan. Kullanhuudontaluvan nojalla ei saa harjoittaa toimintaa, joka vaikuttaa vesistöön. Mikäli tällaista toimintaa on suunniteltu lupa-alueella harjoitettavan, tulee toimintaan olla ympäristö- tai vesilupa. Näissä luvissa toimivaltainen viranomaisena on Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.

Lupa-alueen kuvaus

Kullanhuudontalupa-alue HL2012:0072 (3,5 ha) sijoittuu Inarin kuntaan Selperinojalle, Ivalon paliskunnan alueelle ja Hammastunturin erämaa-alueelle sekä Natura 2000-alueelle (FI 130 0203 Hammastunturin erämaa).

Alue sijaitsee poronhoitolain tarkoittamalla erityisellä poronhoitoalueella ja saamelaisten kotiseutualueella.

Ivalon paliskunnan kokonaispinta-ala on noin 283 000 ha, Hammastunturin erämaa-alueen pinta-ala on noin 182 000 ha. Ivalon paliskunnan alueelle sijoittuu 131 kpl lainvoimaisia kullanhuudontaan oikeuttavia lupia, pinta-alaltaan yhteensä noin 560 ha. Näistä kyseisen lupa-alueen läheisyyteen (2 km säteellä alueesta) sijoittuu 8 kpl (noin 30 ha). Alueen läheisyydessä on vireillä myös 10 kpl kullanhuudontalupahakemuksia yhteispinta-alaltaan noin 66 ha.

Luvan mukaisen toiminnan kuvaus

Alueella on tarkoitus harjoittaa lapiokaivua, vuotuinen kaivumäärä on enimmillään 40 m³.

Muut mahdollisesti häiritsevät alueiden käyttömuodot lupa-alueella ja sen läheisyydessä

Alue on erämaalain (62/1991) mukainen erämaa-alue, jonka hoidossa ja käytössä on noudatettava hoito- ja käyttösuunnitelmaa.

Koko Hammastunturin erämaa-alueella on 28 kpl vuokra- ja käyttöoikeussopimuksia, joista 16 kpl liittyy porotalouteen. Kullanhuudonta-alueen läheisyydessä ei ole voimassa olevia muuhun alueiden käyttömuotoon liittyviä sopimuksia.

Yleisesti vuokra- ja käyttöoikeussopimuksista ja niiden myöntämisestä Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa todetaan seuraavaa:

Vuokra- ja käyttöoikeussopimusten laatiminen

- 1.) Metsähallitus jatkaa voimassa olevia käyttöoikeus- ja vuokrasopimuksia edellyttäen, että niiden käyttötarkoitus ei muutu erämaalain vastaiseksi.
- 2.) Metsähallitus voi luovuttaa porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) mukaisia erityisen etuuden käyttöoikeuksia tukikohdan sijoittamista varten. Hakijan tulee täyttää rahoituslain kriteerit. Hakijan on oltava kuntalainen.
- 3.) Kalastuksen tai metsästyksen (muut kuin luontaiselinkeinojen harjoittajat) perusteella uusia tukikohtapaikkoja ei myönnetä.
- 4.) Poronhoidon tarpeisiin voidaan tehdä käyttöoikeus- ja vuokrasopimuksia. Uusien poroaitojen riistaturvallisuutta parannetaan mahdollisuuksien mukaan.
- 5.) Vanhoille käyttöoikeussopimuksettomille rakennuksille voidaan tehdä omistajan hakemuksesta käyttöoikeussopimus, mikäli rakennus on rakennettu ennen erämaalain voimaantuloa 1991, rakennus on asumiskelpoinen, rakennuksen omistaja on kuntalainen ja omistaja käyttää rakennusta metsästyksen, kalastuksen tai keräilyn tukikohtana. Rakennukselle on lisäksi hankittava kunnan myöntämä rakennus- tai toimenpide-lupa.

Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelman tarkistamisen kaudelle 2006–2010 yhteydessä Metsähallitus on päättänyt, että erämaa-alueiden metsien hakkuista luovutaan, joten alueella ei harjoiteta metsätaloutta. Pysyvien teiden rakentaminen on erämaa-alueelle laissa kielletty.

Lupa-alueella tai sen läheisyydessä ei ole poronhoitoon liittyviä rakennelmia, ei myöskään retkeilyreittiä eikä erityistä retkeilykohdetta.

Hammastunturin erämaa-alue on kuntalaisille merkittävä perinteinen metsästysalue. Lupametsästyspaine on alueella vähäinen. Metsästyspaine (kuntalaiset + lupametsästäjät) lupametsästysalueilla on ollut enimmillään 1,4 metsästysvuorokautta/km².

Kun huomioidaan edellä kerrotut tosiseikat, kyllähuudontaluvassa annetut määräykset ja muualla lainsäädännössä ja viranomaispäätöksissä annetut velvoitteet ja aiempi toiminta alueella, voidaan todeta, että kyllähuudontaluvan HL2012:0072 oikeuttamat toimenpiteet eivät yksin taikka yhdessä muiden vastaavien lupien ja edellä kuvattujen muiden maankäyttömuotojen kanssa olennaisesti heikennä saamelaisten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan. Yhteisvaikutusta arvioidessa on huomioitu lausunnoissa esiin tulleet seikat sekä alueiden ja toimintojen kokonaismäärä, sijainti ja toiminta.

Lisäksi alue on rajattu ja toimintaan tarvittavien lupien lupaehdot niin kyseisellä lupa-alueella kuin läheisyydessäkin turvaavat sen, että toiminnasta mahdollisesti aiheutuvat haitat ovat ajalliselta kestoaltaan ja sijainniltaan rajallisia, eivätkä olennaisesti haittaa saamelaisten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan.

Hakija on osoittanut olevansa kelpoinen hakemaan kyllähuudontalupaa, eikä lupa-alueella ole selvitysten ja saatujen lausuntojen perusteella muitakaan kaivoslaissa mainittuja luvan myöntämisen esteitä. Lupakäsittelyn yhteydessä ei myöskään ole tullut esiin hakijan aiemmasta toiminnasta mitään sellaisia seikkoja, että toiminnan jatkamiselle olisi kaivoslain mukaista estettä.

Aineistoa:

Kaivosrekisterin karttapalvelu (<https://gtkdata.gtk.fi/Kaivosrekisteri/index.html>)

Retkeilyreitit (www.retkikartta.fi/)

Saamelaisten kotiseutualueen luonnonvarasuunnitelma (<https://julkaisut.metsa.fi/julkaisut/show/2649>)

Erämaalaki (<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1991/19910062>)

Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma (<http://julkaisut.metsa.fi/julkaisut/show/2061>)

Paliskuntain yhdistyksen ja Metsähallituksen välinen yhteistyösopimus (<https://www.metsa.fi/wp-content/uploads/2021/03/Paliskuntain-yhdistyksen-ja-Metsahallituksen-valinen-sopimus-2021.pdf>)